

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

Stimulare dosu

La Nr.

Nr. 07-4/1-261

Din

Domnului Ion CEBAN,
Președinte al Comisiei pentru Situații Excepționale a municipiului Chișinău
MD-2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 83
e-mail: primaria@pmc.md

Copie:
Domnului Dorin RECEAN,
Prim-ministru al Republicii Moldova
Președinte al Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

Cancelaria de Stat,
MD-2012, mun. Chișinău,
Piața Marii Adunări Naționale, nr. 1
e-mail: cancelaria@gov.md

AVIZ

**în temeiul art.24 alin. (1) și alin.(3) din Legea cu privire
la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52 din 03.04.2014
(repunerea imediată în drepturi)**

Oficiul Avocatului Poporului reprezintă Instituția Națională pentru Drepturile Omului (INDO), care activează în baza Principiilor privind Statutul Instituțiilor Naționale pentru Promovarea și protecția Drepturilor Omului (Principiile de la Paris), adoptate prin Rezoluția Adunării Generale a ONU 48/134 din 20 decembrie 1993, care sunt dezvoltate și tâlmăcite în mai multe surse informaționale ale ONU. Potrivit acestor principii, independența, imparțialitatea, confidențialitatea sunt elementele-cheie de care se conduc Instituțiile Naționale de Protecție a Drepturilor Omului în activitatea lor.

În activitatea sa, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului se conduc de prevederile art. 59¹ din Constituția Republicii Moldova, cadrul normativ național, precum și de tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte.

Potrivit prevederilor Legii nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului le revine sarcina de asigurare a respectării drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile. Prin activitatea sa, Avocatul Poporului/Avocatul Poporului pentru drepturile copilului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului, prin înaintarea propunerilor de perfecționare a legislației în domeniul drepturilor omului; monitorizarea gradului de respectare a drepturilor omului de către autorități, organizații, instituții, persoane cu funcții de răspundere; repunerea în drepturi a persoanelor ale căror drepturi și libertăți se presupune că au fost încălcate de Republica Moldova, în rezultatul examinării/investigării cererilor; promovarea drepturilor omului.

Instituția Avocatului Poporului reprezintă un mecanism extrajudiciar de asigurare a respectării drepturilor omului și constituie o alternativă de soluționare pe cale amiabilă a conflictelor între persoane fizice și autorități publice, organizații și întreprinderi indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.

Potrivit prevederilor Legii nr. 52 /2014, Avocatul Poporului/Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, ca Instituție națională de protecție a drepturilor omului, angajată în asigurarea respectării, prin mecanismele și instrumentele sale, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, examinează cereri de la persoanele care consideră că le-au fost încălcate aceste drepturi.

În examinare la Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului se află cererile mai multor grupuri de beneficiari ai Serviciului de Asistență Personală din mun. Chișinău, inclusiv Asistenți Personali, rude ale persoanelor cu nevoi speciale, inclusiv ai A. O. „Sunshine Copii cu SD Down”, care invocă pe de o parte încălcarea dreptului la muncă, iar pe de altă parte lezarea dreptului la asistență și protecție socială în special privarea de asistență personală ca urmare a Deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023.

În speță, persoanele susțin că Primăria intenționează să nu prelungească contractele individuale de muncă încheiate cu Asistenții Personali din mun. Chișinău, iar în privința celor care mai au contractele neexpire, rezilierea acestora, fapt ce conduce la lăsarea fără asistența necesară persoanelor cu dizabilități severe.

Astfel, pentru formularea unei opinii echidistante cu privire la asigurarea garanțiilor Asistenților Personali vizați, precum și a beneficiarilor serviciului Asistență Personală, **la data de 15.01.2024 Avocatul Poporului a expediat un Demers către Ministerul Muncii și Protecției Sociale și către Primăriei mun. Chișinău**, prin care a solicitat aportul informațional al autorităților privind oferirea informației relevante situației descrise în cereri și necesitatea întrunirii Comisiei Situației Excepționale a municipiului Chișinău cu privire la situația atestată.

Prin răspunsul nr. 436 din 26.01.2024, Ministerul Muncii și Protecției Sociale informează că reforma sistemului de asistență socială, inițiată la 1 ianuarie 2024, impune schimbări radicale în modul de planificare și finanțare ale serviciilor sociale, de subordonare și coordonare metodologică.

Totodată, în contextul obținerii statutului de țară candidat de aderare la Uniunea Europeană (UE) și anticipării inițierii proceselor de negocieri cu UE, Republica Moldova și, intrinsec, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, își propune ralierea la Aquis-ul comunitar. Prin urmare, sistemul de asistență socială, prezentat în pilonii conceptului Restart, răspunde calitativ și efectiv la necesitățile identificate ale grupurilor de beneficiari de protecție socială din Republica Moldova.

În acest fel, în conformitate cu prevederile Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030 (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.126/2023) și a Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 (Hotărârea Guvernului nr. 90/2023), la 17 august 2023, în urma unui larg proces transparent și participativ, a fost adoptată Legea nr. 256/2023 pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”).

Prin urmare, conceptul reformei Restart și a Legii nr. 256/2023 pentru modificarea unor acte normative prevede că competențele din domeniul asistenței sociale îndeplinite anterior de către APL-uri de nivelul al doilea (până la intrarea în vigoare a legii respective), cu excepția municipiului Chișinău și UTA Găgăuzia, sunt îndeplinite, de la 1 ianuarie 2024, de către Agențiile teritoriale de asistență socială.

Altfel spus, competențele mun. Chișinău și UTA Găgăuzia au rămas neschimbate, exact așa cum au fost înainte de reforma Restart.

Dacă în celelalte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea au fost create Agenții teritoriale de asistență socială (zece agenții în total), care acoperă fiecare câte 3-4 raioane, în mun. Chișinău și UTA Găgăuzia funcțiile/competențele din domeniul asistenței sociale au rămas în continuare la nivelul autorităților administrației publice locale respective.

Totodată, modificarea Legii nr. 435/2006 cu privire la descentralizarea administrativă, în partea ce ține de competențele mun. Chișinău și a UTA Găgăuzia, a fost necesară din punct de vedere al ajustării actului normativ la aspecte de ordin tehnico-legislativ. Or, anterior reformei, domeniile proprii din sfera asistenței sociale pentru mun. Chișinău și UTA Găgăuzia erau incluse la articolul 4 alineatul (2), literele j) și k), care se refereau la toate unitățile teritorial administrative (UTA) de nivelul al doilea. Deoarece a fost necesară abrogarea literelor respective, care se refereau la toate APL-le de nivelul al doilea (asta fiind un element central al reformei) și ținând cont de faptul că pentru mun. Chișinău și UTA Găgăuzia aceste prevederi trebuiau să rămână aplicabile (conform conceptului reformei), aceste prevederi au fost relocate de la art. 4, alin. 2, la art. 6¹, care a devenit astfel un articol separat dedicat mun. Chișinău și UTA Găgăuzia.

Se subliniază că modificările cu privire la Legea fondului de susținere a populației nr. 827/2000 au avut impact asupra întregului sistem de asistență socială, și nu doar asupra mun. Chișinău și UTA Găgăuzia.

În rezultat, odată cu abrogarea finanțării pachetului minim de servicii sociale din contul fondului de susținere a populației, autoritățile publice, responsabile de prestarea serviciilor sociale respective, trebuie să identifice resursele și să asigure finanțarea în continuare a acestora. Mai exact, partea de sistem care cuprinde unitățile administrativ-teritoriale de la care au fost preluate competențele din domeniul social (și au fost atribuite Agențiilor teritoriale de asistență socială) urmează a fi finanțată din contul bugetului de stat, iar în cazul municipiului Chișinău și U.T.A. Găgăuzia, cheltuielile respective urmează a fi finanțate din contul bugetelor locale respective.

La fel, se menționează că și partea sistemului de asistență socială, care se afla anterior în gestiunea APL de nivelul al doilea (cu excepția mun. Chișinău și UTA Găgăuzia) și care a fost preluată, odată cu reforma, de autoritățile administrației publice centrale, bugetul de stat este nevoit să facă față provocărilor în condiții de austeritate financiară. Datorită situației macroeconomice și evoluțiilor încasărilor la buget, pe de o parte, și a cheltuielilor de la bugetul de stat, bugetul inițial al reformei Restart propus la etapa de conceptualizare a fost redus cu peste 17,45 % la etapa de aprobare.

Suplimentar, se comunică că Ministerul Muncii și Protecției Sociale a lansat Reforma sistemului de asistență socială „Restart” la Casa Guvernului, în ziua de 27 martie 2023. Consultările publice ulterioare au fost desfășurate în cadrul Ministerului, conform unui grafic aprobat. Inițial, Ministerul a organizat consultări publice cu reprezentanții Direcțiilor raionale de asistență socială, reprezentanții Consiliilor Raionale și cu sectorul neguvernamental și mediul academic (în total au participat peste 1 000 de persoane). Ulterior, au fost organizate vizite în fiecare raion în parte, ședințe online, consultări publice, discuții cu societatea civilă, asociația APL (CALM), alte părți vizate etc.

Concomitent, se reiterează că mun. Chișinău și UTA Găgăuzia nu au fost vizate de reforma Restart și actele normative sub aspect instituțional și al redistribuirii competențelor.

Cu toate că în Demers s-a solicitat oferirea informației în termen de 10 zile, iar potrivit informațiilor oferite de către angajații Primăriei, Demersul Ombudsmanului a fost recepționat la data de 16.01.2024, la ziua de azi se stabilește lipsa unui răspuns din partea Primăriei mun. Chișinău.

Analizând informațiile acumulate, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului conștientizează că reformele inițiate întâmpină unele dificultăți, care în timp urmează a fi soluționate prin comunicare și cooperare interinstituțională. Cu toate acestea, este important ca în această perioadă de depășire a dificultăților inițiale, drepturile și libertățile omului să nu fie lezate.

Potrivit Deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023, se stabilește că mun. Chișinău întâmpină dificultăți financiare, generate de mai mulți factori (politici, economici, administrativi etc.), fapt pentru care s-a luat decizia de eficientizare a cheltuielilor destinate serviciului social de suport monetar familiilor/persoanelor defavorizate, serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii, serviciului social Asistență personală, claselor și grupelor cu program prelungit.

Cu toate acestea, analizând standardele naționale și internaționale la subiect, Ombudsmanul și Ombudsmanul Copilului constată următoarele:

1. Potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, statul garantează într-un mod special respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și copiilor. Astfel:

- Articolul 4 garantează Drepturile și libertățile omului: Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.
- Articolul 35 garantează Dreptul la învățătură prin învățământul general obligatoriu, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.
- Articolul 43 garantează Dreptul la muncă și la protecția muncii: orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului. Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, ..., precum și alte situații specifice.
- Articolul 47 garantează Dreptul la asistență și protecție socială: statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare. Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.
- Articolul 50 garantează Ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor: copiii și tinerii se bucură de un regim special de asistență în realizarea drepturilor lor.
- Articolul 51 garantează Protecția persoanelor cu dizabilități: Persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

2. Potrivit prevederilor art. 4 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în privința drepturilor economice, sociale și culturale, fiecare Stat Parte se angajează să acționeze cu toate resursele disponibile și în cadrul cooperării internaționale, dacă este cazul, pentru a asigura, în mod progresiv,

exercitarea deplină a acestor drepturi, fără a aduce vreun prejudiciu obligațiilor cu aplicabilitate imediată, cuprinse în prezenta Convenție, în conformitate cu dreptul internațional;

3. Potrivit art. 19 din Convenție, Statele Părți la această Convenție recunosc dreptul egal al tuturor persoanelor cu dizabilități de a trăi în comunitate, cu șanse egale cu ale celorlalți, și vor lua măsuri eficiente și adecvate pentru a se asigura că persoanele cu dizabilități se bucură pe deplin de acest drept și de deplina integrare în comunitate și participare la viața acesteia, inclusiv asigurându-se că persoanele cu dizabilități au acces la o gamă de servicii la domiciliu, rezidențiale și alte servicii comunitare de suport, inclusiv la asistență personală necesară vieții și integrării în comunitate, ca și pentru prevenirea izolării sau segregării de comunitate. Serviciile și facilitățile comunitare pentru populație în general sunt disponibile în aceeași măsură persoanelor cu dizabilități și răspund nevoilor acestora;

4. Potrivit art. 3 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC), în toate acțiunile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de protecție socială, de către instanțe judecătorești, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

5. Potrivit art. 6 din CDC, Statele Părți recunosc că orice copil are dreptul inerent la viață și vor asigura în toată măsura posibilului supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

6. Potrivit Observațiilor finale referitoare la raportul inițial al Republicii Moldova,¹ Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului recomandă ca statul parte să intensifice promovarea unei imagini pozitive a copiilor cu dizabilități și să crească disponibilitatea serviciilor de sprijin de masă pentru copiii cu dizabilități. De asemenea, el recomandă ca statul parte să adopte măsuri de siguranță pentru a proteja dreptul copiilor cu dizabilități de a fi consultați cu privire la toate aspectele care îi afectează și să garanteze că sprijinul necesar în funcție de dizabilitate și de vârstă pentru a-și realiza acest drept. La fel, Comitetul recomandă ca statul parte, în colaborare cu organizațiile persoanelor cu dizabilități, să dezvolte și să crească gradul de conștientizare a publicului și a programelor de educație privind drepturile persoanelor cu dizabilități, inclusiv prin sensibilizarea mass-media, a funcționarilor publici, a judecătorilor și a avocaților, a poliției, a asistenților sociali și a publicului larg;

7. Art. 23 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului, Statele părți recunosc că pentru copiii cu dizabilități fizice și mentale trebuie să se asigure o viață împlinită și decentă, în condiții care să le garanteze demnitatea, să le favorizeze autonomia și să le faciliteze participarea activă la viața comunității. Statele părți recunosc dreptul copiilor cu dizabilități de a beneficia de îngrijiri speciale și încurajează și asigură, în măsura resurselor disponibile, la cerere, copiilor cu dizabilități care îndeplinesc condițiile prevăzute și celor care îi au în îngrijire, un ajutor adaptat situației copilului și situației părinților sau a celor cărora le este încredințat. Recunoscând nevoile speciale ale copiilor cu dizabilități, ajutorul acordat va fi gratuit ori de câte ori acest lucru este posibil, ținând seama de resursele financiare ale părinților sau ale celor care îi au în îngrijire, și va fi destinat asigurării accesului efectiv al copiilor cu dizabilități la educație, formare profesională, servicii medicale, recuperare, pregătire în vederea ocupării unui loc de muncă, activități recreative, de o manieră care să asigure deplina integrare socială și dezvoltare individuală a copiilor, inclusiv dezvoltarea lor culturală și spirituală;

¹ Adoptate de Comitetul ONU pentru persoanele cu dizabilități la cea de-a șaptea sesiune a sa din 20 martie-12 aprilie 2017.

8. Potrivit Observațiilor finale cu privire la raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova,² observând impactul situației economico-financiare din Statul parte, Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, cu referire la formarea bugetului public pentru respectarea drepturilor copiilor, recomandă insistent ca Statul parte: să crească în continuare alocările bugetare pentru punerea în aplicare a drepturilor recunoscute în Convenție, să asigure o repartizare mai echilibrată și mai echitabilă a resurselor pe tot teritoriul Statului parte, inclusiv la nivel local, pentru serviciile sociale; să utilizeze un proces de elaborare a bugetului orientat spre drepturile copilului, care prevede alocări clare pentru copii în sectoarele și agențiile relevante, inclusiv indicatori specifici și un sistem de urmărire. să definească linii bugetare strategice pentru toți copiii, inclusiv cei care necesită măsuri sociale, și să asigure protecția lor în perioadele de criză financiară, în special cu privire la sănătate și educație; să creeze mecanisme pentru monitorizarea și evaluarea caracterului eficient, adecvat și echitabil al repartizării resurselor alocate implementării Convenției;

9. Potrivit prevederilor Organizației Internaționale a Muncii stipulate în Convenția nr. 122/1964 privind politica de ocupare a forței de muncă, în vederea stimulării creșterii și dezvoltării economice, a ridicării nivelului de trai, a satisfacerii necesităților de forță de muncă și a rezolvării problemei șomajului și subocupării forței de muncă, orice stat membru va formula și aplica, ca un obiectiv esențial, o politică activă urmărind promovarea ocupării depline a forței de muncă, în scop productiv și în condiții de liberă alegere a muncii;

10. Potrivit prevederilor Organizației Internaționale a Muncii stipulate în art. 12 din Convenția nr. 158 – cu privire la încetarea raporturilor de muncă din inițiativa patronului, lucrătorul ale cărui raporturi de muncă au încetat va fi în drept să obțină, în conformitate cu legislația și practica națională: alocație de plecare sau alte prestații de plecare cuantumul cărora va fi determinat inter alia în baza duratei serviciului și a nivelului salariilor sau va fi plătit direct de către patron sau dintr-un fond constituit din contribuțiile patronului; sau beneficiile din ajutorul sau prestațiile de șomaj ori alte tipuri de ocrotire socială cum sunt alocațiile de vârstă sau de invaliditate, în condițiile obișnuite în care asemenea prestații sunt acordate; sau o combinație a acestor alocații sau prestații;

11. Art. 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede că nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie, iar în art. 17 stabilește că nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție;

12. Potrivit art. 26 și 27 din Codul Educației, învățământul primar contribuie la formarea copilului ca personalitate liberă și creativă și asigură dezvoltarea competențelor necesare continuării studiilor în învățământul gimnazial. În învățământul primar se pot organiza grupe sau clase cu program prelungit, finanțate din surse bugetare și din alte surse legale, în modul stabilit de Ministerul Educației și Cercetării.

13. Potrivit Ordinului Ministerului Educației și Cercetării nr.123 din 28.02.2022, în învățământul primar pot fi constituite grupe/clase cu program prelungit, în conformitate cu Regulamentul cu privire la funcționarea claselor și grupelor cu program prelungit, aprobat prin ordinul ME nr. 1096 din 30.12.2016;

² Adoptat de Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului la sesiunea nr. 76 (11 – 29 septembrie 2017).

14. Potrivit Ordinului Ministerului Educației nr. 1096 din 30.12.2016, autoritățile administrației publice locale pot decide organizarea grupelor sau claselor cu program prelungit, cu finanțarea din surse bugetare și alte surse legale, în cazul identificării surselor în acest scop;

15. Potrivit art. 5 din Legea Nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, pe durata stării de urgență, de asediu sau de război, în funcție de gravitatea situației ce a determinat instituirea acesteia, poate fi restrâns, dacă este cazul, exercițiul unor drepturi sau libertăți ale cetățenilor în conformitate cu art. 54 din Constituție;

16. Prin Regulamentul cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1076/2010 cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale, se instituie o metodologie unică privind evaluarea situațiilor excepționale cu caracter tehnogen, natural și biologic-social (în continuare – situații excepționale), delimitarea hotarelor zonelor situațiilor excepționale, reacționarea adecvată la acestea, precum și stabilirea modului de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale. În sensul Regulamentului, **situație excepțională** – situație pe un anumit teritoriu, ca rezultat al unei avarii, fenomen natural periculos, catastrofe, calamități naturale sau de alt caracter, care pot provoca sau au provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor sau mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și au afectat condițiile activității vitale a oamenilor;

17. Potrivit Regulamentului Comisiei pentru situații excepționale a mun. Chișinău,³ aprobat prin Dispoziția Primarului General nr. 1125-d din 20.12.2017, în activitatea sa, Comisia se călăuzește de Constituția Republicii Moldova și legislația Republicii Moldova, hotărârile Parlamentului, decretele Președintelui Republicii Moldova și hotărârile Guvernului Republicii Moldova, de prezentul Regulament și de alte acte normative, inclusiv internaționale, ratificate de Republica Moldova; Sarcinile de bază ale Comisiei sunt: asigurarea protecției populației teritoriului etc. în condițiile situațiilor excepționale; conjugarea eforturilor tuturor organelor administrației publice locale, obiectivelor economice și orientarea lor întru prevenirea avariilor și catastrofelor de mari proporții, diminuarea consecințelor avariilor, catastrofelor și calamităților naturale, tehnogene și ecologice; verificarea capacității de intervenție a structurilor de conducere și a gradului de pregătire a forțelor și mijloacelor necesare, folosirea lor cu maximă eficiență în situații excepționale. Totodată, în baza pct. 6 al Regulamentului, **Comisia exercită dirijarea generală a activității de prevenire și de reacționare în situații excepționale, în scopul evitării sau reducerii pericolului declanșării avariilor, catastrofelor, calamităților naturale, tehnogene și ecologice, cazurilor de boli infecțioase și intoxicații în masă a populației.**

18. Potrivit prevederilor art. 6¹ din Legea nr. 435/2006 cu privire la descentralizarea administrativă, pentru autoritățile administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia se stabilesc următoarele domenii proprii de activitate în domeniul asistenței sociale: a) administrarea unităților de asistență socială de interes municipal și, respectiv, regional; b) dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile de persoane social vulnerabile; monitorizarea calității serviciilor sociale. Competențele autorităților publice centrale

³ Aprobat prin Dispoziția Primarului general al mun. Chișinău nr.1125-d din 20.12.2017

în domeniul asistenței sociale sunt delegate autorităților administrației publice ale municipiului Chișinău și ale unității teritoriale autonome Găgăuzia și sunt finanțate din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetului de stat pentru anul respectiv.

Din analiza poziției Ministerului Muncii și Protecției sociale, precum și cea a Primăriei mun. Chișinău, și coroborându-le cu prevederile standardelor naționale și cele internaționale, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului concluzionează că prin *Decizia Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023 a fost admisă lezarea în drepturi ale tuturor părților vizate în Decizie, or circumstanțele invocate de către Comisia pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău nu se încadrează în prevederile Hotărârii de Guvern nr. 1076/2010 cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare și prezentare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale și contravin sarcinilor de bază ale Comisiei Situații Excepționale a municipiului Chișinău, în special de asigurarea protecției populației.*

Or, potrivit normei citate, în mun. Chișinău nu se atestă o situație, ce rezultă din avarii, fenomene naturale periculoase, catastrofe, calamități naturale sau de alt caracter, care pot provoca sau au provocat victime umane, prejudiciu sănătății oamenilor sau mediului ambiant, pierderi materiale considerabile și au afectat condițiile activității vitale a oamenilor.

Ombudsmanul și Ombudsmanul copilului concluzionează, că prin Decizia CSE a mun. Chișinău se aduce atingere activității vitale a oamenilor prin prisma actelor administrative (ordinele direcțiilor de profil) cu privire la punerea în aplicare a recomandărilor Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău nr. 7 din 29.12.2023, care, drept rezultat, au redus asistența vitală populației vulnerabile, și anume serviciul social de suport monetar familiilor/persoanelor defavorizate, serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii, serviciul social Asistență personală, claselor și grupelor cu program prelungit.

Mai mult ca atât, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului stabilesc că, prin Decizia Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău nr. 7 din 29.12.2023, sunt afectate drepturile celor mai vulnerabile grupuri sociale: persoanele cu dizabilități și copiii din clasele primare, ceea ce contravine atât prevederilor Convenției cu privire la drepturile copilului, Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, precum și altor standarde naționale și/sau internaționale, or în domeniile în cauză statul urmează să investească în sensul dezvoltării și diversificării acestora, cu asigurarea accesibilității pentru toți cei ce necesită serviciile în cauză.

Suplimentar, sistarea grupelor gratuite cu program prelungit nu ține cont de interesul superior al copiilor care le frecventau (art. 3 din CDC). Copiii, în special al părinților/îngrijitorilor cu venituri reduse, ori vor fi lăsați fără supraveghere, ceea ce afectează în primul rând dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare (art. 6 din CDC) sau, în cazul în care părinții sau unul dintre părinți renunță la muncă pentru a-i supraveghea, li se va încălca dreptul la un nivel de trai adecvat (art. 27 din CDC). Cum drepturile sunt interdependente, și alte drepturi ar putea fi afectate, inclusiv protecția copiilor față de orice formă de violență (art. 19 din CDC).

La fel, Ombudsmanii stabilesc, că urmările Deciziei Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău nr. 7 din 29.12.2023 au afectat direct și alte domenii, care nu sunt vizate în textul Deciziei, și anume activitatea instituțiilor publice, private etc., o parte din angajații cărora sunt nevoiți să-și preia copiii din instituțiile de învățământ, sau preluarea concediilor neplătite pentru îngrijirea copiilor rămași

fără grupe prelungite, sau a rudelor cu dizabilități severe, care au rămas total sau parțial fără asistență personală.

Nu mai puțin important este și faptul că prin actele administrative emise în vederea punerii în aplicare a recomandărilor Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău nr. 7 din 29.12.2023, au fost aduse atingeri și drepturilor angajaților din serviciul Asistență personală, inclusiv predictibilitatea serviciului pentru beneficiarii serviciului. La caz este de menționat că, potrivit adresanților, Direcția Generală Asistență Medicală și Socială a modificat unilateral condițiile de prestare a serviciului: în unele cazuri a fost redus cu 50% achitarea Asistenților personali, în alte cazuri aceștia au fost disponibilizați fără asigurarea garanțiilor în caz de șomaj, iar în alte cazuri au fost încheiate acorduri adiționale cu valabilitatea de până la sfârșitul anului curent. Astfel, angajații din serviciul Asistență personală în privința cărora a fost redus cu 50% programul de muncă, susțin că au fost impuși să semneze suplimentul la contractul de muncă fără posibilitatea negocierii, în caz contrar riscă rezilierea acestuia.

În aceste circumstanțe, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului apreciază că Decizia Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023 a fost elaborată prematur, cu admiterea lezării drepturilor beneficiarilor și angajaților serviciului Asistență personală și contrar prevederilor ce reglementează declararea stării de urgență, și respectiv activarea mecanismelor legale atribuite Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău.

Totodată, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului înțeleg că Primăria mun. Chișinău are stabilite priorități, iar Primarul general al mun. Chișinău are de îndeplinit angajamentele și promisiunile sale față de alegători și locuitorii mun. Chișinău, fapt ce necesită raționalizarea unor cheltuieli, totuși Ombudsmanii apreciază situația generată prin Decizia Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023 ca inadmisibilă și contrară standardelor în domeniu, și necesită a fi identificate alte soluții fără a admite încălcarea drepturilor și libertăților omului.

Având la bază circumstanțele expuse supra, în temeiul Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr.52/2014, ținând cont de atribuțiile Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, și în vederea repunerii în dreptul la echitate, muncă, asistență și protecție socială al beneficiarilor și angajaților serviciului Asistență personală, inclusiv al celorlalte categorii de populație vizate în Decizia Comisiei pentru Situații Excepționale a mun. Chișinău, nr.7 din 29.12.2023, Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului

RECOMANDĂ:

1. Convocarea în regim de urgență a membrilor Comisiei pentru Situații Excepționale a municipiului Chișinău în vederea examinării constatărilor și recomandărilor Avocatului Poporului și Avocatului Poporului pentru drepturile copilului cuprinse în prezentul Avis;
2. Anularea integrală a Deciziei Comisiei Situații Excepționale nr. 7 din 29.12.2023 și a tuturor actelor administrative cu privire la implementarea recomandărilor Comisiei pentru Situații Excepționale și a altor acte ce derivă din ea, în vederea repunerii în dreptul la asistență și protecție socială, muncă a tuturor persoanelor vizate, respectării principiului interesului superior al copilului și a dreptului la viață, supraviețuire și dezvoltare.

Reieșind din specificul problemei vizate, încălcarea în masă a drepturilor și libertăților omului și importanța socială deosebită, în temeiul art. 24 alin.3 din Legea 52/2014 asupra rezultatelor examinării

prezentului Aviz și măsurilor întreprinse în vederea implementării recomandărilor înaintate urmează de comunicat în scris Avocatului Poporului și Avocatului Poporului pentru drepturile copilului în termen de 10 zile calendaristice de la data recepționării prezentului Aviz.

Cu respect,

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)**

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2024.01.31 16:15:34 EET
Reason: MoldSign Signature

Executori: Location: Moldova

Ada Șimon

Tel. 060002656

e-mail: ada.simon@ombudsman.md

Ion Miron,

Tel: 060002679

e-mail: ion.miron@ombudsman.md

**Vasile COROI,
Avocatul Poporului
pentru Drepturile Copilului**

Digitally signed by Coroi Vasile
Date: 2024.01.31 16:30:56 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Oficiul Avocatului Poporului
str. Calcea Ieșilor 11/3
mun. Chișinău, MD-2069
Republica Moldova